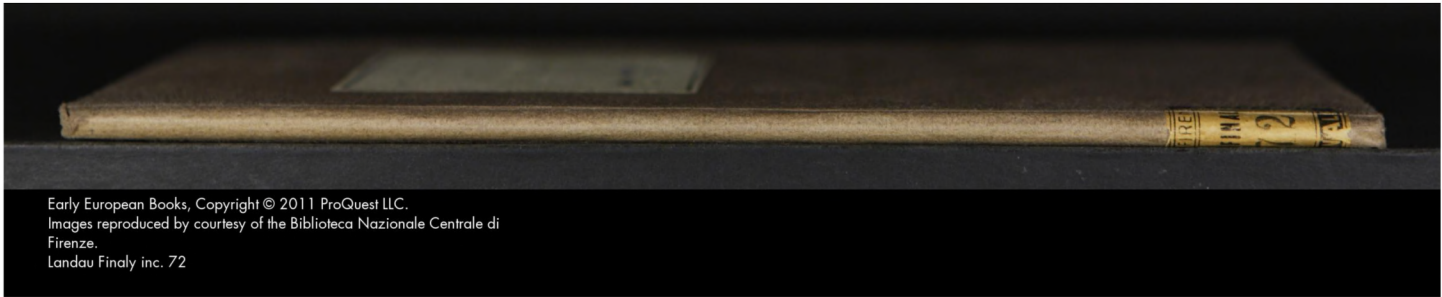

BERNARDO GIUSTINJANI

—
ORATIO
APUD SIXTUM IV

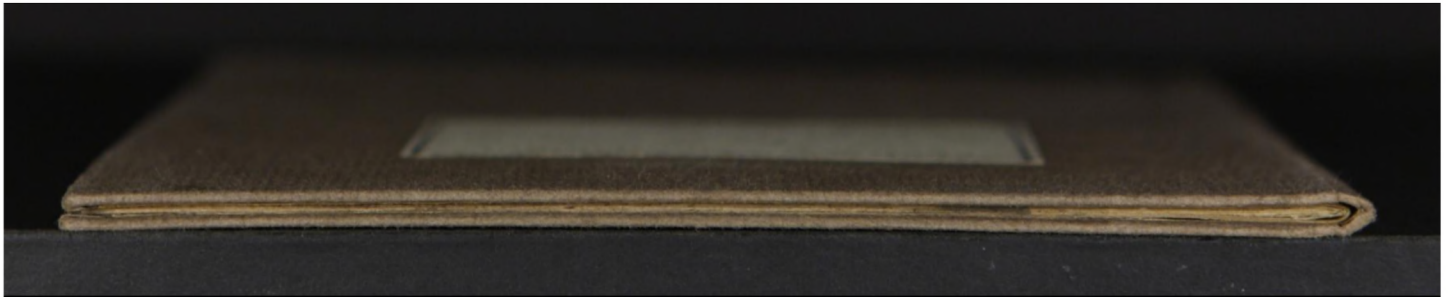
Palova Canozio
ROMA, JENSBERG, 1471

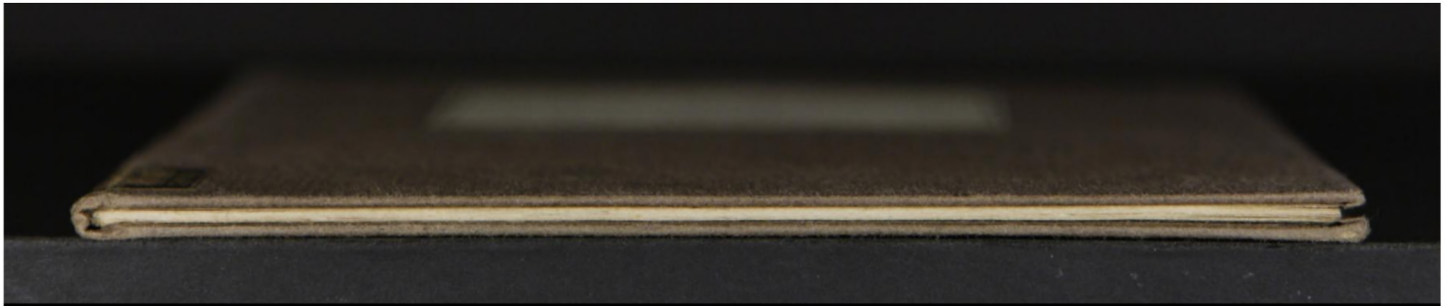

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 72

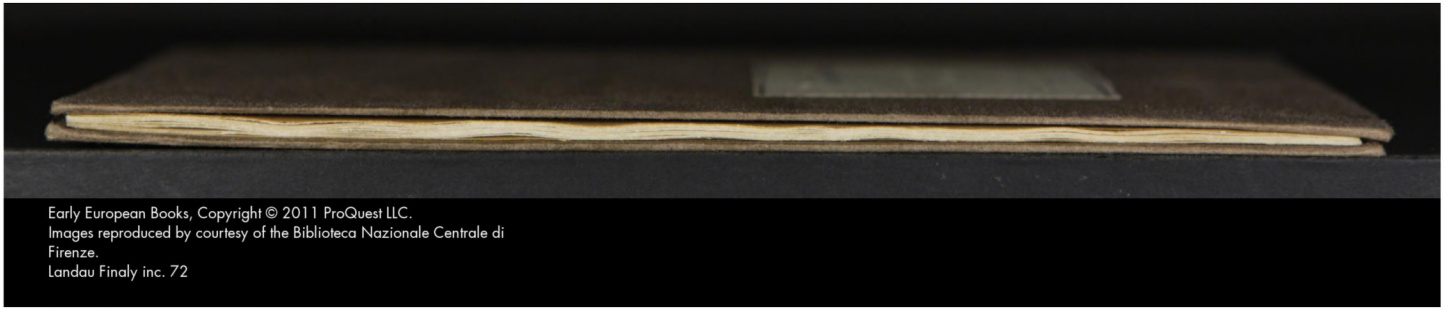

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 72

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 72

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 72

CITTA' DI FIRENZE
BIBLIOTECA CENTRALE
LANDAU FINALY
INC. 72
NAZIONALE

G 92

Cfr. P. M. C. vol. VII

Tav. LXXIII

[Lorenzo Canova's

Padova, c. 1473]

Bernardi iustitiani leonardi oratoris filii legati ueneti
oratio habita apud xistus quatuor pontifice maximum.

IN Q̃ ante sanctissime ⁊ beatissime
pater diuinæ prouidentiae lumē humanis
laboribz affulit: hac profecto tēpestate
atq; his diebz lucidissimū sydus oculis
nostris apparuit: ut in illo altissimo pōti
ficatus solio cōstitutus: uniuerso christiano generi labo
ra ita portu salutis apires. Nam quum peccatis nostris
ita poscentibus christiana respublica partiz in testinis
seditionibus uersaret: partim truculentissimarum gētiū
gladius ludibrio esset. Ecce uisitauit nos oriens ex alto:
⁊ uelut excitatus a somno dominus fluctuātī nauiculæ
sux imposuit gubernatores: qui bonitate uellet: sapiētia
scire: auctoritate possē: tātis influctibz tātoq; rerū motu
magni huius gubernaculi pondus sustinere. Venimus
igī beatissime pater oues pascuæ tuæ ⁊ gregis domici
pars aliqua non expernenda. Venimus inq̃ adoratum
sanctissimos pedes tuos: atq; adeo declaratum illustri
simi principis nostri ⁊ uniuersæ ciuitatis incredibile gau
dium ⁊ lætitiā. In cuius quidem gratulationis officio
non equidem ignoro: quæ facultas ingenu requiratur.
Gaudium enim nostruz aperire præsertim manifestū pui
loboris. Tanti uero gaudiū causas uel omnes explicare
uel aiorū sensibz orationē adæquare nō pui sane opis.
Quod si fortasse ut cupimus non assequemur erit clemē
tiæ tuæ eo benignius nobiscum agere: quo amplissima
maiestas tua in cā ē. Si tātis tuis meritis ⁊ expectatiōi

omnibus satisfacere non possumus: neminem enim plusquam nos
peniteat. Exit praeterea ut opinor huic loco non indecorum
si genus orationis sequemur christianae pietati proprius
quam gentilitati. Nam si uates illa humana apud poetas
rem sacra orsa conclamauit: Procul o procul este prophetae
quasi eorum praesentia sacrum illius coeptum contaminaret.
Quanto magis nos christianos decet: genus electum:
gentem sanctam: regale sacerdotium appellatos. Apud
sacrorum omnium principem coram sacratissimis pontifi-
cibus per sacro denique huius nostrae laetitiae munere uerba
facturos sanctorum nostrorum inherere litteris. prophana
autem omnia tam dicta quam exempla deuitare. Aggrediar
itaque bona cum uenia tua et sicut a numine aliquo olim
solebantur. Ita ego nunc non aliunde ordiar: quam ut eum
inuocem qui te sibi delegit uerissimum certissimumque uicarium.
Ipse proprius assit fidei meae ipse pietati ut dignum aliquid
dicere possim hoc communi gaudio dignus pontificis di-
gnum te. Quod maxime ut opinor assequemur si paucis
aperiemus quam necessaria fuerit haec coelestis assumptio
tua. Deinde quam bene merita. Postremo quam lata prosperaque
omnia te pontificis sunt speranda. Utinam autem nostri
principes gloriosissime patet nimo dono suo non didicisset
quo duce aut pastore indigeat christiana religio: nempe
eo qui et inter ouile dominicum pacem unitatemque con-
ferret. Et aduersus barbaras nationes christianum san-
guinem sitientes commissum sibi populum tueas. Unde
enim tot non dico ciuitatum: sed prouinciarum: nec pro-
uinciarum tantum: sed regnorum etiam imperiorumque
iactura. Imminuti. n. sumus super omnes gentes: quatenus

olum solebant patres nostri ammissas esse syriā phœnicē
ægyptum spoliatos asia: electos africa ⁊ mauritania: in
hispaniā deinceps maumetum ausum transmittere. Et in
boetica nobilissima hispaniæ prouintia: hoc est in medus
christiani populi uisceribus perfidissime blasphemæ suæ
tropheū cōstituisse. Ut etiā si diuina negligimus pudere
tamē oporteat fortes ab imbellibz: uiros a foīs: hoies a
belluis esse supatos. Serui eis nostri doiati sunt nobis.
Sin uero diuino honore tangimur. quo tandem animo
ferendus summū deus a pseudo propheta totius oriētis
⁊ africæ possessione depulsum. In europam deinceps:
asiam contra: ueluti in reliquias christiani patrimonii pe
netratū. Europa inq̃ illa cui omnibus retro seculis asia
præda fuerat ipsa nunc asiæ præda facta est. breuem. n.
nescio quem angulum circa ellespontum occupauere. p
rogauere deinde sensim astu atq; perfidia plusq̃ armis
imperium. Donec aperto martis urbem nobilissimam ci
uitatum reginam. sedem imperii: dominam gentium prin
cipem prouintiarum Constantinopolim sustulere. tantorū
autem causa malorum asseri profecto alia non potest:
nisi q̃ dissidentes inter se principes nostri ⁊ q̃ foedum di
ctu est de mutua interdum pernitie gaudentes: dum nō
est qui conciliet: qui componat apaznere uiam cōibus
hostibus. Et qui laborantibus opem ferre debuerant
quasi illozū calamitas ad eos nō ptineret. Ipsi postremo
uel pfidiæ uel desidiæ dedere poenas atq; in hūc modū
hæreditas nostra ut ille inquit cotidie uertit ad alienos
nō ne sic traches euerſi: tribali deleti: macedōes: acarna
ne: ætholi p̃prie sedibz depulsi. Nostra erat misia p̃dito

rege 7 trucidato amissa est. Nostra peloponnesus altero
rege electo altero decepto 7 ipsas expuit. Trapezitius
christianus imperator per fraudem imperio pulsus. Tatis
igit rerum incrementis elatus hostis cum iam nihil optaret:
quod non aggrederef. nihil aggrederef quod non expugnet
Perfringere tandem instituit ellesponti fauces 7 claustra:
ut uacuo deinceps solutoque animo per omnia maria im-
pune uolaret. Inque omnium gentium nationumque per-
niciem ubi cumque libido rabiesque ferret in terram posset
exponere. De euboea enim insula tam opulentissima quam
nobilissima graeciae condam oculo quid dicam: quas nup-
terra ducentenis milibus mari autem nauibus pene inu-
merabilibus tormentis 7 machinis tam magnitudine quam
numero horrendis expugnatam caelis ad unum opidaes
omnibus sempiterna clade nobilitauit. Sed hic fortasse
athenus dissimulare potuimus. aliena uidebatur agi res:
per lusus iocisque audiri. Quasi sepius decantata iteriectum
erat ionium illicumque mare pro munimento. Alpes autem
a norico pro moribus ut reliquus illud christiani populi
quicquid esset satis tuto munitoque loco constitutus multis
uidebatur. Ecce autem nuper superatis alpihus in Easias
provincias impetus fecit dissipuit ferro igneque uastauit
reuertereque per tanriscos 7 noricos ante ipsas italiae
fores ante italiae oculos praedam innumerabilem omnis
sexus: omnis aetatis ueluti uictimarus pecudumque trahens:
iactabundo incedebat caumine. Ne breui periculum facturum
an suis armis clausa foret. Italiaque Athila condam 7
Alarico patuisset ut bene bysaras haec tempora uideret
regiones nostras coram oculis nostris alieni deuorant:

quid tu postea: non ne his proximis diebus id ipse de
italia experiri uoluit. quod unum maxime omnium concu-
piscit inhiat et anhelat. Reuersus enim ad italiam saltus:
italiam ipsam ingressus est. liburnos et histros nil tale me-
tuentes adorsus. Et miseris illas finitimas regiones quae
non minus italiam nomine quam alpium altitudine se tutas esse
putarent. Lardibus et rapinis et incendio depopulatus
est: ut a quingentesimo et amplius anno haec maumectana
rabies semel ab italia repulsa. iterum italia iugo premere nunc
audeat. Nisi forte credimus qui semel italici sanguinis
dulcedinem degustauit non reuersurum. Aut non longe po-
tentius atque paratius exploratis iam itineribus ad explen-
dam sitim reditorum. Aut ullam omnino fore credimus
italiae partes: quo nisi communibus uiribus haec bellua
reprimatur non sit illius ferocem crudelitatemque lenitura.
Vide praeterea ut quicquid illi libet etiam liceat: nam uno
eodemque tempore hinc germaniae et italiae fines populatur:
hinc in aliam maximis copis traiecit. Aiecta insuper in-
genti classe Scandalorum ciliciae oppidum maritimum pro-
oportunum ad eas res quas meditatur quadragentis chri-
stianis qui tunc ibi praesidio erant crudelissime trucidatis
expugnant. In omnium quidem insularum littorumque
ceruicem. Quid mirum igitur si eus ille tanta gesserit geratque
cum duo imperia quattuor regna: provincias uiginti cen-
tenas urbes christianis principibus expuerit. Nam de-
nique maximas classes explicare nunc coeperit. Quid mirum
inquit si totius orbis imperium sibi deberi dicat. Et qui
orientalia subegerit. Occidentale nunc sibi inuadendum
rapiendumque proponit. Est etiam mihi crede: maius aliquid

aliud: ad quod aspirat. Quod quidem dicere fas nō ē:
sed usq; quo dominus improperebit inimicus. irritabit
aduersarius nomen tuus in finē. Excussi pluribus pater
beatissime q̄ consili fuerat miserandas calamitates chri
stiani generis: sed longe p̄fecto paucioribz q̄ oportuerat
Si id ad agendum desumpsissem finiam hanc partem si
illud addidero: et liberior fortasse loquar. temere nō lo
quar aut actum de republica christiana est: aut q̄ certis
sime credimus: Tu ille unus carlo demissus: tibi uni illa
palma debetur: ut arceas has belluas ab ouili dominico
restituasq; christiano nomini pristinum decus et iperius
Cur autem restitui possē diffidimus: si ille nobis sp̄e dat
qui sicuti peccanti populo minas: ita reuertenti uictoriā
pollicetur. Quis enim uerba sunt illa si derelinquerint.
filii tui legem meas: si in mandatis meis nō ambulauerit
nisiabo in uirga iniquitatis eorum et in uerberibz pe
cata eorum. Ecce minas experti sumus nimis quidem acer
bas. Cur p̄missis quoq; non credimus: Si populus me
us audierit me israel si in uis meis ābulauerit ad nihilū
inimicos eorū humiliabo. Et sup̄ tribulantes eos mittā
manum meam. Manum inq̄ illam quæ semper fuit non
minus fidelis erga filios q̄ in hostes terribilis ducis. te
igitur opus erat optime pater ut reuerteremur pontifice
uero te ut inuitanti deo conciliaremur. Neq; enim ut
spero habebimus pontificem qui non compati possit in
firmitatibus nostris: quæ cum ita sint incredibile est re
uerendissimi patres quantum uobis debeat christiana re
ligio pro pontifice quem dedistis sancto: innocente: sapi
ente: et quod maxime optandum erat pio. Vereor autem

interdus humanissime pater ne si de laudibus tuis aliquid
dicam pudicas aures tuas ledam potius q̃ obiectes uel
qa fesse iā sint cotidiana auditōe quasi dici iā nihil possit
q̃ non sit dictum uel quia modestia tua uirtutis actiōe
contenta manult bene agere q̃ audire. Vtq̃z aures sic
occurram. Pūmo quidem ut uincam si possim satietates
audiendi tuam uel rerum nouitate uel breuitate dicendi:
alterius aut benignissime pater nisi uerear liberius loqui
tu in culpa es: qui bene facit bene audiat necesse ē. nam
comes uirtuti semper fuit gloria. Et quo magis spūtur
eo magis sequitur. facile patienter: æquissima modestia
tua in eo superari in quo uno uinci longe præclarus est
q̃ uicisse. Vrdia ne igitur a te: an a maioribz: nulla. n.
humanae uitæ conditio non habet laudes suas: s; nunq̃
ego nobilissimum illud solare sydus. Ideo ignobilius ex
istimaui: quia a se ipso splendesceret ⁊ non ab alio sydere
superiori. Neq̃z fontis copiam ⁊ ubertatem: ideo igno
biliore quia a se ipso proflueret ⁊ nō aliunde scaturiret:
uerus sicuti sapientibus tuis placet omne principis suo
effectu nobilius ⁊ omnem causam suo causato. Demque
independens omne perfectius eo quod ab ipso depēdet.
Ita tuæ nobilitatis initia a te ipso fluxere gloriosius.
Ut fontis ⁊ solis in spēs spergere potuisse lumes i alios
non aliunde mendicare opus habuisse uideas. Itaq̃z cū
in omni pontifice duo maxime requirantur. ut scilicet uer
bo doceat exemplo etiam inflammet utrumq̃z cumulatis
sumo uirtutis numero es cōplexus. Ut ⁊ sapiētia mores
instrueres ⁊ moribus sapientias condecorares. Quid. n.
de amirabili sapientia tua dici potest pro dignitate: qui

a teneris annis usq; ad hanc ætatem nulli omnino rei nisi
litteris infundaris liberales omnes penitus hausisti. Tus
omne pontificium tenere uoluisti. nullum omisisti litterarū
genus: cui animum non intenderis. Sic Augustinus. sic
hieronimus: Basilius: Gregorius. aliq; complures qui
profecto non dubitarunt in omni litterarū genere et rōe
uersari. Sic ille sapiens antiquior qui de se ipso loquēs
ita gloriatur: ipse mihi dedit horum quæ sunt scientiam
ueram ut sciam dispositionem orbis terrarum. Virtutes
elementorum. Initium et consumationem seculorum uicis
situationes rerum. Mutationes morum. Anni cursus. Di
spositiones stellarū. Naturas animantium et herbarum.
Quis igitur docet omnia hæc nisi ille quibus iuuenis
infundasti disciplinæ liberales: quantus autē conferant ad
gubernationem rerū humanarū inde perspicui licet: Quod
ubicumq; sapientia cū potentia conspirauit ibi mirabile
nescio quid effici uidimus. Neq; enim facile quisq; ut
illis temporibus aut: Moysē eruditio et aut Salomone
sapientior: quorum hic pace ille bello: summam sunt glo
riam consecuti. Pontifices autem nostros enumerare si
libeat. Sane illi præter ceteros clarissimi qui in primis
doctissimi litteratissimiq; fuisse. Nam ut omittam superi
ores illos numinū instar. Quis Alexandro tertio: Qui
federicum primum: Quis Innocentio tertio: Qui scūdū
insolentius ecclesiæ dignitati insultantes compescuere.
Imperiorum suorum finibus contentos esse fecere: aut
eruditior aut eloquentior: Urbanus quidem secundus
tantum doctrina et eloquentia potuit: ut concilio apud
Clara montem in aluernis habito. Admirandis eloquentiæ

uiribus omnes gallias ad arma conciuent. Trecentorum
milium exercitum coegerit: Sanctas ciuitates: patriam
domini: christiani populi hereditatem incredibili gloria
recuperauit. Quod utinam felicissime pater tibi etiam eue
niat nunc idem molienti. Beatas igitur ciuitates illas:
et regna quibus contigit a sapientibus gubernari. Vius
enim artifex est sapientia. Sed ut ad te redeas. Quicquid
discebas legebas audiebas omnia dirigebas ad sapientiam.
sapientia inquam illam quae de deo est: quam sicuti inter ceteras
artes et disciplinas altior sublimiorque et ueluti regina ice
dit. Ita ad huius altitudinem sine illis quasi quibusdam
gradibus ascendere non potest. Inuisibilia enim dei per ea
quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Talia igitur iacunda
nobis iuuenili aetate fundamenta quale aedificium in sene
ctute excitare uolumus: et talia praeuatis discenda nobis
qualia docenda si magistratus efficiamus quae enim semina
uerit homo haec et metet. Periculum enim certum nunc est
ne tu a puero sic imbutus. quid mores exigant nescias
quid nostra religio: quid christianae: quid fides: quid
pietas: quid praetorū officium: quid populorum necessitas
desideret non intelligas: haec etiam intelligas quo pacto
labanti rei christianae succurras. facile eis diuinis instru
ctum terrena moderari: sed da ueniam optime pater. Vno
tantum deceptus es: qui sperasti posse in iucundissimis
sapientiae studiis ueluti in tranquillo portu conuiescere
Mauis erat quod futurus eras. Mauis ad quod para
baris: molestius fortasse tibi: sed utilius humano generi
l3 molestum esse tibi non posse. quod illi intelligeres necessarium
Pro cuius salute uitam etiam ipsam expendere

non dubitares. Dedit enim te deus in lucem gentium:
ut sis salus eius usq; ad extremus terrar. Nunc de mori-
bus. Vita pauca subiciā. fides enī habetur nō uerbis
sed operibus neq; enī possumus illi credere: qui sibi ipse
mendax reperit. Statim igitur a puero diuinis misteris
a parente dicatus es apud nobilissimum minorus ordies
incipias. Sic Samuel. Sic hieremyas a pueris cōsecre-
ti potuit ne huius aplissimi sacerdotu magnitudo: a pul-
chriori fundamento consurgere: q̄ ut ecclesie trunculus
esset a puero qui futurus erat totius ecclesie maximus
imperator: aut ueluti Sarpheicus ille dux tuus dominici
gregis uitia dispulit. ita tu barbarica tella in eus cōtorta
dissipares adolescētiōz deinde factus patrie incunabula
reliquis. Venis patauum fama ciuitatis electus ad sapi-
entiam capefscendam ubi pro nobilitate ingenui q̄ gratis
sime exciperis. Et nisi Sauoniā patriam tuam carissimā
nobilissimamq; inuidere uerear. Sane nō minori studio
z amore Paduæ cultus obseruatusq; es q̄ si in ipsius
brachius z sinu nascereris. q̄ bene igit utriusq; ciuitatis
erga te pietati retulisti: ut z Sauonam tuis natalibus. z
tuum patauū tuis studiis nobilitares. in quo moratus
per uiginti feze annos nobilis alūnus. legendo: orādo:
scribendo uniuersum orbem splendidissimis sapientie ra-
dus illustrasti. In cursu aut studiorum tuorum illa duo
admiratione dignissima. Primum quod neq; ipsa religio
cursum adiscēdi retardare potuit. neq; ardor adiscendi
uitæ tenorem inherere: Alterum autem quod cum uitæ
simonia: morum grauitate: ingenio z sapientia alius excel-
leres: omnibus tamen humilior appareres. Nō dicā hic

ut te maturæ patres illi ad oēs suas dignitates eueherit:
ut ætatem honoribus uicenis: honores uirtute superas:
ut demum omnia sua monasteria per uniuersum orbem
disparsa tuæ fidei sanctitatiq; crediderint: neq; in eo etiā
morabor. quod in hunc senatum reuerendissimum glori
osissimumq; sola sapientia atq; uirtute nixus conscendi
sti. Maiora me rapiunt 7 q̄q̄ illa maxima sunt 7 oib;us
laudibus celebranda. Multa tamen præclara ingenia in
tuis laudibus sigillatim recensendis certant cotidie atq;
certabunt: discedere ego mente non possum ab hoc tuo
pōficatu quasi nobilissima palestra: ubi uide quid ego
confiderem. Egoq; interdum existimare factum esse diu
no consilio: ut qui ad supremum in ecclesia dei locū regē
dum parabare: mores emendares: principibus præesses:
christi gloriam defenderes. Illis potissimum uirtutibus
7 imbuerere natura 7 studio effingere: q̄ essent maxie
necessarie ad tantum munus administrandum. Quid. n.
magis elucet in principe q̄ liberalitas 7 munificentia.
Pecunias tu semper ut ille inquit sicuti lutus existimasti.
Omne aurum in comparatione uirtutis: pro arena huius
exigua. Pastorem enim te deus fingeat nō mercenariū
Ille tibi semper iussit ueræ diuitiar diuitias nō appetere
Quod si illo sæculo feliciori quasi pro miraculo q̄rebas
Beatus ille uir qui post aurum non abuit: nec sperauit i
pecuniar thesauris: nobis certe gloriari liceat: iādiu qua
situm tandem inuenisse: qui mirabilium operatione rerū
quas expectamus: 7 nos beatos efficias: 7 ipse sis non
minus re q̄ nominis appellatione beatissimus. q̄ bene
præterea iungit huic munificentiæ tuæ incredibilis caritas

et mansuetudo. Unum de plurimis attingam. Meministi
ne optie pater ut generalis ordinis minister fratrem papam
in seclis deprehenderis: deprehensus pro aliorum exemplo
punieris: ut temperare lachrymis non potueris: quis di
ceres acerbius tibi quam fratri illud fuisse supplicium. Quocirca
dignas memoria sempiterna. Quantum enim illud amabile:
quod etiam puniens ingenite tibi mansuetudinis non potu
eris obliuisci. Quid enim parcendo faceres: si tam clemē
ter puniendo misereris. Illa enim præclarissima obeunda
iustitiæ pars. Vbi non tam scelus odisse quam etiam hominem
dilexisse uideri possumus. Pulchre igitur in te euange
licum illud impletum est. Beati mites quoniam ipsi possi
debunt terram. Latere quis hoc credat excellentiam
animi et humilitatem: magnitudinem et mansuetudinem:
contemptum omnium et affectum in uno eodemque animo
sociari potuisse. Sapientia uirtusque tua foderare potuit
omnia hæc. Sed immiscere laudibus tuis spes etiam nostras
iam tempus est. Et maiora nunc aggredi. In deum et eius
immortalem eximia tua pietas mansuetudini adiuncta.
misericordie nobis repræsentat illius magni ducis imagines:
quem sicuti mitissimum super omnes mortales scriptura
prædicat. Ita nimirum diuini honoris amore flagrantem
qui cum orabat. domine aut dimitte illis hanc noxam:
aut dele me de libro quem scripsisti. Plus tamen de di
uino honore quam de populi sui salute cogitabat. Ne forte
arguerent ægypti dominus caliditatis et astus: quasi illi
populo dominus fugam ex ægypto suasset. Non ut a
seruitute liberaret: sed ut perderet eos facilius in solitudine
Tu uero dux noster et pater: quem expectauimus: in quem

respicimus: obsecro te qd aliud noctes ⁊ dies igemiscis:
quid ante deum positus: aliud in oratione deprecas: nisi
pellundari diuinū honorē: ⁊ ut inquit ppheta. Ingitez
tota die nomen domini blasphemauit. Blasphemant hostes q
peculiaris uineæ tuæ delicias in exaciabili furore pculcāt
Blasphemāt filii qui quasi derelicti de parentis sui bonita
te desperant: nisi quod tu es iam omniū reliqua spes tu
expectatio in omnium ora oculiq; coniecti. Audiunt sa
pientiam: uident sanctitates: liberalitatem: clementias: ma
gnitudinem animi: pietatem in deum: caritatem in omnes
quæ quidē omnia quum audiunt non possunt de te sibi:
nisi omnia magna salutariaq; polliceri. Quid illud sanctis
simum decretum quod generalis designatus edixisti: nō
ne fuit quasi specimen aliquod pulsum animi tui. Argu
me tum locuples: quantum etiam si posses christianā res
iuuare. Nam cum dolore numo afficereris: hinc assiduus
cladibus christi populum exinaniri. diripi ciuitates: tēpla
dirui. uirgines ⁊ pueros ex parentum amplexibus ad li
bidinem euelli. Senes innocuos nec præcio nec libidini
satis aptos: mactari quasi pecudes. Quid ageres quum
hæc uideres. Videres aut ex alia parte sæuissime huius
bellæ truce formidandamq; potentia quotidie latius
excescere. Remedia autem tibi alia non erant non arma
non milites: non copiar: quod reliquum fuit: confugis ad
diuinam opem unicum tunc tibi ⁊ singulare præsidium.
Statim enim edicis per omnes tuas ecclesias: ut quoties
diuinæ horæ debent totiens pro christi bellatorib; sup
plicatio fiat. Quid potuit amplius inermis aduersus
armatos q̄ qui ferro non posset lachrymis ⁊ oratione

dimicaret. Velut ille nobilissimus pontifex: qui dicebat.
Aduersas arma militesq; Vorthos: lachrymæ meæ meæ
sunt arma. Itaq; hoc instituto facile declarasti affectus
ai bene cupiētis adesse tibi uires desiderari. Ceterū neq;
uires etiam defuturas si modo exoraretur ille qui q̄do
uellet non minus uires addere poterat: q̄ animum ante
potnerat quum uoluisset. Penetrat autē nubes ipsusq;
cœlum assidua iusti supplicatio. Ecce enim exoratus iā
deus est. Ecce nūc uires addite. Auctoritas aut omniū
maxima tibi cœlitus collata. Mutauit ne quod interdus
solet immutabilem desiderium tuum fortunæ mutatio.
Quin noua te nuper obstinxisti fide. dedisti enim aram
pietatis tuæ: uoti tui signū gentibus omnibus extulisti.
Dix fuisti pontifex salutatus quus tu thesauros eclesiæ
uel eorum præcium in fidei defensionem promissisti. Ut
ante pene eos ascripsens q̄ possederis. licet tunc tui uere
esse coeperunt: quum tu primum illos esse noluisi tuos.
Pius secundus gloriosissimæ memoriæ: quem magna
parantem pulchra mollientē inuida mors oppressit. Quū
designatus esset pontifex oblatus sunt ad spectaculus the
sauri a pontifice demortuo relictī quasi magnū quicpiā
7 uisu pulcherrimum ubi oculos depascent. At diuinus
ille uir uidere noluit. Auferte hinc iquit citius. n. expēde
mus q̄ alii congesserint. O magnum principem 7 uita
longiore dignissimum pace tamen illius dixere. Non tu
mibi uideris inferior ai magnitudine: qui illi auris gem
marumq; fulgore 7 ferre potuisti oculis 7 cōtenere aio
Recensere pariter 7 negligere. S; si mihi liceat inter tāti
nominis principes derimere hāc litē. Ille fortasse cautior

qui noluit uidere. Tu certe animo celsior qui tas potuisti
spernere q̄ cernere. Si tamen illud spernere est tā nobile
præcium rei omnium sanctissime ⁊ in primis necessaria
acomodare. Pulchrum erat uidere illum splendorem: s; te
magna meditantem longe speriosius pulchrum audire
laudantes ⁊ præcium singulis statuantes. Sed longe
pulchrius q̄ animo uersabaris: quantum. s. in armatos
quantum in munitiones: quantum terra: quantum mari
parandum erat. Sed quid ego diutius de thesauris istis
loquor: cum in ore semper habeas ne dum tua omnia:
uerum etiam te ipsum pro republica christiana diuouisse.
Videte quid posset exemplum cupiebant quidem antea
fratres tui: semperq; cupierant. Sed tunc incensi sunt
quasi legati tui: duces tui ad sui imperatoris ardorem: ⁊
ipsi opes suas offerre omnia polliceri adiunctum usque:
ipsamq; uitam si necessitas exigeret. O te beatus cui cer
tatum fortuna uirtusq; tua pro tua gloria contendunt.
habet enim quibus plura desiderare non possis. Germa
nicæ nunc ardet belli gerendi studio. Quid apud ratispo
nensem conuentum nuper decretus sit intelligis. Omnes
ad arma conspirant. Non potest Cæsar tantus dedecus
ferre. Sumere arma uolunt. Oleisci uolunt uel communē
uel priuatam iniuriam. Quid si auctoritatem adiunxeris
tuam: Vtrumq; gladius ambo strinxeritis. Et ueluti cō
iunctis signis hostē hūc persequamini. hæc ab occassu.
Verte nūc oculos ad orientē. Vides ne ut Thranstauri
iuga ab caspis usq; littozib; moueātur ultimæ nationes
in auxilium pussimæ causæ tuæ. tanta est huius teterzimi
hostis perfidia. tanta crudelitas: ut eum iam gentes oēs

pro cōmuni hoste habeant: qui sit totius humāi generis
crudelissimus inimicus. De Italia uero tua nihil dicam
amplius. Iuncta tibi foedere est. Cum signum dederis
propositumq; tuus certum omnibus feceris. non dubito
quin habeant omnes et diuini honoris et proprii piculi
et officii sui rationes. Quod si ista non moueant: ne illud
quidem tot clarissimos principes mouebit. Vetez illam
Italiæ bellozū armorūq; gloriā barbaris illis natio
nibus tot sæculis imperitare solitam ad asiaticum nescio
quē fugem aut capadocem: omnis diuini et humāi iuris
experiem: sine fide: sine iustitie: sine humanitate tanto cū
dedecore esse trāslatam. Ecce iam ferdinandus ipse rex
christiāissimus atq; fortissimus ferre nō potuit. In armis
est bellum hoc gloriosissimum sponte suscepit. fidei zelo
non iniuria commotus. Idem ceteri facient pari ardore
concurrent acthenus potuit uel suspitio uel cupiditas do
minari nunc tua lux fugabit illas tenebras omniū prin
cipum mentes clarissimo cōcordiæ lumine perfudisti. De
nobis autes maxime patet pulchrius est tacere q̄ loqui.
Ne laudes nostras satis alieno tempore agere uelle ui
deat. loquentur fortasse omnia sæcula ualidissimos exer
citus potētissimas classes: qbz cū ātea multis in bellis cū
hoc hoste tum uero hoc nouissimo maximoq; per octo et
amplius annos opibus corporibusq; nostris res christi
anā ab hac triculētissima rabie quo adpotuimus tutati
sumus. Respice nunc quid uelim: si uniuersam hāc belli
moles ita per nos ipsi acthenus auxiliāte nullo ferre po
tuimus: ut usq; ad euboeas amissam plures intulerimus
hosti clades q̄ acceperimus. tu uero si hoc bellū excelsio

ut facis anio suscipiens alios principes moueris: Undiq;
auxilia contraxeris terra mariq; arma intuleris. A fronte
a tergo a latere hostes percussens. Dubitas ne quā libe-
ratis tandem ab hoc teterimo iugo christianorum proui-
cus non tam de inceptis de euzopæ q̃ de asiæ atq; afri-
cæ possessione certetur: q̃ gloriam tuā ut his oculis aliq̃do
auiam libenter cum hac animula: uel per ipsū sanguinē
profundēda depaciscas. Dixi de gratulatione beatissime
pater: quæ dicenda erant pauca: quidē pro magnitudine
rerum dicendarum pro temporis uero tui ratione nimis
fortasse multa. Reliquum est ut exoluamus quod nobis
pprie hac legatione ab illustrissimo principe nostro atq;
senatu est demandatum. Nam quum memoria reppetunt
hanc sedem illam fuisse: quæ a primis nostræ religionis
exordis sup solidissima petra fundata fuerit. Nō huma-
no cōsilio aut sapiētia aliq̃do deleta. S; ipsius domini
nostrī Iesu Christi diuino ore declarata. Apostolorum
suorum Petri et Pauli sanguine consecrata: inq̃ irruere
uenti turbesq; possint: fidē uero loco mouere nō possint
Cumq; præterea legeant quid Anacletus. qd Delasius
leo: Gregorius: Stephanus: Nicolaus. Quid multa de
niq; uniuersalia cōcilia de huius sacro factæ sedis ancto-
ritate: excellentia: potestate et senserint et decreuerint.
Nunc præterea te uideant hanc gloriosissimæ sedi antistitē
delectū illis sanctissimis superioribus pontificibus legitie
successisse. ad te delatas esse: regni cœlestis clauēs illas
oipotentes tuæ deniq; fidei: tuæ diligentie dilectissimas
christi sponsam totius orbis ecclesiam esse cōmissas: quū
hæc in quas omnia uiderent misere nos legatos ex ueteri

primoq; instituto ut tuæ beatitudini humilem deuotâq;
 obedientiam suo nomine deferamus. Te primus pastore
 summum sacerdotē pontificem maximū Petri successore
 Christi uicarium omni cultu uenerationis ⁊ reuerentiæ
 prosequantur. Nihil erit præterea illis antiquius. nihil
 iucundius q̃ desideris tuis obsequi dignitatem amplitu
 dinemq; tueri tuas. Nam si omnipotenti deo ⁊ nō uirib;
 nostris aut uirtuti acceptum ferimus quicquid publice:
 quicquid priuatim uel terra uel mari possidere contigit.
 Dominus enim uniuersorum ipse est. Item quæ alibi.
 Regnum in manu eius ⁊ potestas ⁊ imperium quo tādē
 pacto satis in eus grati esse poterimus. Si illi omnia ap
 ta nō erunt: quē suū in terris ductorem suum uicarium
 celesti pariter ⁊ terrena dignitate constituit. hoc sēse
 maiores nostri hoc ipsi aparentib; acceperūt: qui multa
 bella suscepērunt pro ecclēsiæ dignitate tuenda: maxima
 picula adierunt: opes assumpserunt: sanguinē pfuderūt.
 hoc nos ab illis cū lacte suximus: ⁊ ingenite nostræ pie
 tatis: nōnullū etiā argumētum ut opinor edidimus. Tibi
 igit̃ ante pedes deponūt: quicquid opib; ualēt: quicquid
 impio terra mariq; pollēt: ciuitates: oppida: insule: classēs
 exercitus: opes tua sunt oia. Utere ipsis fac quum uis
 piculū: repies pfecto nec igratos in deū: nec degeneres
 in patriā: nec ipromisso fallaces: s; p̃senti anio: cōstātq;
 fide semp erūt: ⁊ atq; ope: q̃ uerbo ⁊ oratiōe ueriores.

Acta Romæ. 1111. nonas decēbres. M. cccc. lxxi. sedē
 te xisto. 1111. Pontifice maxio. In cōsistorio publico.

. finis.

AAAAAA
 2602812A
 VVVVVV

